

ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชา
ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Factors Affecting the Difference of Risk Management Across
Chiang Mai University

ทิพย์วรรณ ตุ่นวิชัย¹ และ ไพรัช กาญจนการุณ²

Tippawan Tunwichai¹ and Pairut Kanjanakaroon²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลความเสี่ยงจากระบบสารเพื่อการจัดการและบริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Management Information System (CMU MIS) ของกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3 กลุ่ม ตามโครงสร้างการแบ่งขนาดกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 9 คณะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน Chi-square test เพื่อทดสอบความสอดคล้องกันของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ลำดับจำนวนความเสี่ยงของกลุ่มสาขาวิชา พบว่า กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขนาดเล็ก และขนาดปานกลาง มีจำนวนความเสี่ยงมากที่สุด กลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์สุขภาพขนาดเล็ก มีจำนวนความเสี่ยงมากที่สุด และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขนาดใหญ่ มีจำนวนความเสี่ยงมากที่สุด

การวิเคราะห์ความสอดคล้องกันระหว่างกลุ่มสาขาวิชาที่มีลักษณะระดับบริหารความเสี่ยงพบว่า ไม่มี ความสอดคล้องกัน

ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ปัจจัยความเสี่ยงภายใน และภายนอก ปัจจัยความเสี่ยงภายใน เช่น ด้านการเงิน ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการศึกษา ด้านบุคลากร ด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ด้านเทคโนโลยี ด้านกลยุทธ์ เป็นต้น ส่วนปัจจัยความเสี่ยงภายนอก เช่น ด้านภัยธรรมชาติ ด้านความเชื่อมั่นของสถานศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง ด้านนักศึกษาที่จบการศึกษา และด้านการเปิดเสรีการศึกษา เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเสี่ยงทั้ง 2 ด้านนั้นก่อให้เกิดความแตกต่างของการบริหารความเสี่ยงโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1. ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 2. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ 3. ความเสี่ยงด้านการเงิน 4. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 5. ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

คำสำคัญ (5 คำ) : ปัจจัย ผลกระทบ ความแตกต่าง การบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

The objectives of this study was to find out factor affecting the difference of risk management across Chiang Mai University was use for risk data form management information system (CMU MIS) of three group Chiang Mai University across with group size structure of Chiang Mai University. A sample was nine faculties. Data was analyzed using descriptive statistics and inferential statistics with chi - square test for test data consistency of a sample.

Factor affecting the difference of risk management across Chiang Mai University was the number of risks across analyzed show that the most number of risks was large and medium size science and technology across. The most number of risks was small size health science across and the most number of risks was large size humanities and social sciences across.

Consistency across analysis of risk management level show that don't have consistency.

Moreover, Factor caused the difference of risk management across Chiang Mai University have two factor were as follows internal and external risk factor. Internal risk factor included financial, building maintenance, education management, staff, compliance, technology and strategic. Meanwhile, External risk factor included natural disasters, confidence of university, technology, structure, graduate and free education. Two risks factor caused five the difference of risk management were as follows strategic risk, operation risk, financial risk, life and asset risk and compliance risk.

Key word: Factors Affecting Difference Risk Management Chiang Mai University

ที่มาและความสำคัญ

การบริหารงานขององค์กรในปัจจุบัน นอกจากการกำหนดแผนการดำเนินงาน ที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้แล้วนั้น ยังต้องตระหนักถึงเหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอน หรือไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไร เมื่อไหร่ หรือส่งผลอย่างไรซึ่งต้องพิจารณาจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกเช่น ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านการแข่งขัน ตลอดจนด้านนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนปัจจัยภายใน เช่น ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน ด้านนโยบายและกลยุทธ์ เป็นต้น (เมธา สุวรรณสาร, 2552 : ออนไลน์) การเปลี่ยนแปลงจากเหตุแห่งความไม่แน่นอน หรือที่เรียกว่า ความเสี่ยง (Risk)

หากเกิดขึ้นแล้วย่อมก่อให้เกิดโอกาสและผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร เช่น การทุจริตทางการบริหาร ภัยธรรมชาติที่ไม่อาจล่วงรู้ได้ รายงานทางการเงิน ความเสียหายของสินทรัพย์ ความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552 : 3) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต ก่อให้เกิดผลกระทบ เช่น ความผิดพลาด ความเสียหาย หรือหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้การทำงานขององค์กรไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากผลกระทบ (Impact) ที่ได้รับและโอกาสที่จะเกิดขึ้น (Likelihood) ของเหตุการณ์ โดยจำแนกความเสี่ยงเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับยุทธศาสตร์
2. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติการ
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงิน
4. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Hazard Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา ตลอดจนมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมทรัพยากร ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน ตลอดจนปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ต่างๆ และยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่าย ตระหนักและพัฒนาต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่าย ตระหนักและพัฒนาตนเอง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ โดยการทำงานมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 กำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในเพื่อให้หน่วยรับตรวจมีแนวทางในการจัดระบบควบคุมภายในให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544 : 1)

นอกจากการมุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแล้ว ยังมุ่งพัฒนาหนึ่งในตัวบ่งชี้ของประกันคุณภาพการศึกษาคือ การนำระบบบริหารความเสี่ยงมาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา (พิสมัย ยลภักตร์ อ้างถึง สำนักงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552 : 190-193) ในกระบวนการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นกระบวนการเพื่อใช้ในการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน และจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงานของส่วนงานหรือของมหาวิทยาลัย ยังรวมไปถึงการบริหาร การจัดการ

ความเสี่ยง โดยเป็นการกำหนดแนวทางการควบคุมเพื่อป้องกัน การลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่ชัดเจนของแผนงาน งาน โครงการ กิจกรรม ตามแผนยุทธศาสตร์ และแนวทางในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย 2) การระบุความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานร่วมกันระบุความเสี่ยง และปัจจัยที่เกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม เพื่อให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งต้องคำนึงถึง ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของส่วนงาน และมหาวิทยาลัย 3) การประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์และ จัดลำดับความเสี่ยง พิจารณาจากการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)และความรุนแรงของ ผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยง (Impact) โดยมีเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจัดการความเสี่ยงเป็นไป อย่างเหมาะสม

เพื่อให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีระบบการบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ โดย การบริหารปัจจัยความเสี่ยงและการดำเนินการตามกิจกรรมการควบคุม และมีกระบวนการดำเนินงานด้าน ต่างๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสียหาย หรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อให้ระดับความเสี่ยง และขนาดของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับองค์กรยอมรับได้ ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในดังกล่าวจะคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์กรตามแผน ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการบริหารมหาวิทยาลัยที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย โดยมุ่งให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดและเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้องค์กรมีระบบการบริหาร จัดการที่ดี (Good Governance) มหาวิทยาลัยจึงกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและการควบคุม ภายใน ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในเป็นการดำเนินการที่สำคัญ ขององค์กร โดยครอบคลุมพันธกิจทุกด้าน
2. การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในจะต้องมีระบบการดำเนินการตามมาตรฐาน
3. การบูรณาการความเสี่ยงไปกับการควบคุมภายใน เพื่อป้องกันความเสียหายในด้านต่างๆ
4. ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
5. การปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในให้ถือเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามปกติ
6. การติดตามและประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในจะดำเนินการอย่างเหมาะสม สม่ำเสมอและต่อเนื่องตามสถานการณ์และเวลา
7. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในให้ สมบูรณ์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สำนักงานสภามหาวิทยาลัย, 2560 : ออนไลน์)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการ บริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ลด ข้อผิดพลาด หรือความเสียหายต่อการดำเนินงานขององค์กรให้ได้มากที่สุดซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อ มหาวิทยาลัยและส่วนราชการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยแบ่งขนาดของกลุ่มสาขาวิชาออกเป็น ขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่ ได้แก่

- 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- 3) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบไปด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โดยการประเมินค่าความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งในระดับโอกาส ที่จะเกิดความเสี่ยง และระดับความรุนแรงของผลกระทบ โดยการแปลผลค่าเฉลี่ยระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และดับความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยง

การทดสอบ χ^2 -test (Chi-Square test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 3 กลุ่มสาขา คือ 1) ขนาดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) ขนาดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 3) ขนาดกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กับความเสี่ยงจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 2) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน 4) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และ 5) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในระดับ 0.05 ($\alpha=0.05$)

สมมติฐาน

H_0 : กลุ่มสาขาวิชาที่มีลักษณะระดับบริหารความเสี่ยงที่ไม่สอดคล้องกัน

H_1 : กลุ่มสาขาวิชาที่มีลักษณะระดับบริหารความเสี่ยงที่สอดคล้องกัน

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จำนวนความเสี่ยงของกลุ่มสาขาวิชา ตามโครงสร้างการแบ่งขนาดของกลุ่ม

1.กลุ่มสาขาวิชาขนาดเล็กมีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 38 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 12.67$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวน 13 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) ทั้งนี้กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 4) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ แต่ขณะเดียวกันกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพมีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 5) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์จำนวนความเสี่ยงของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา

1. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 48 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 16.00$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดปานกลาง มีจำนวน 19 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 6.33$)

ลำดับที่ 2 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดใหญ่ มีจำนวน 16 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.33$)

ลำดับที่ 3 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ มีจำนวน 13 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$)

2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 39 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 13.00$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดใหญ่ มีจำนวน 17 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.67$)

ลำดับที่ 2 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดใหญ่ มีจำนวน 13 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$)

ลำดับที่ 3 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดเล็ก มีจำนวน 9 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$)

ทั้งนี้มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน 2. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3. ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 4. ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 5. ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

3. กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 29 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 9.67$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดเล็ก มีจำนวน 12 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$)

ลำดับที่ 2 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดใหญ่ มีจำนวน 11 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$)

ลำดับที่ 3 คือ กลุ่มสาขาวิชาฯ ขนาดปานกลาง มีจำนวน 7 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.33$)

ทั้งนี้ทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา มีจำนวนความเสี่ยงที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีปัจจัยภายในและภายนอก โดยสามารถลำดับปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้ 1. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน 2. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3. ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 4. ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 5. ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

ลำดับที่ 2 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวน 12 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ และ 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน

2. กลุ่มสาขาวิชาขนาดปานกลางมีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 35 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 11.67$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวน 19 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 6.33$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์

ลำดับที่ 2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวน 9 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.00$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 4) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์

ลำดับที่ 3 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวน 7 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.33$) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประเภทความเสี่ยงของแต่ละกลุ่มสาขานั้น พบว่ากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนความเสี่ยงอยู่ลำดับที่ 1 นั้น มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 4) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ และ 5) ความเสี่ยงด้านการเงิน

3. กลุ่มสาขาวิชาขนาดใหญ่มีลำดับจำนวนความเสี่ยง 3 ปี รวม 43 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 14.33$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวน 17 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.67$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ และ 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน

ลำดับที่ 2 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวน 16 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.33$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์

ลำดับที่ 3 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวน 10 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$) มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 3) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 5) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์จำนวนความเสี่ยงของกลุ่มสาขาวิชา

พบว่ากลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 3 กลุ่มนั้น มีจำนวนความเสี่ยงรวม 116 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 38.67$) ซึ่งจัดลำดับจำนวนความเสี่ยงได้ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวน 48 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.00$)

ลำดับที่ 2 คือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวน 39 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 13.00)

ลำดับที่ 3 คือ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวน 29 ความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 9.67)

ทั้งนี้ มีประเภทความเสี่ยงโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน 2) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 3) ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 5) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่มสาขาวิชา กับลักษณะระดับบริหารความเสี่ยง พบว่ากลุ่มสาขาวิชา มีลักษณะระดับบริหารความเสี่ยงไม่สอดคล้องกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสาเหตุมาจากปัจจัยความเสี่ยงภายใน และภายนอก ซึ่งความเสี่ยงภายใน เช่น ด้านการเงิน ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการศึกษา ด้านบุคลากร ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ ด้านระบบรักษาความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยี ด้านกลยุทธ์ เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงภายนอก เช่น ด้านภัยธรรมชาติ ด้านความเชื่อมั่นของสถานศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง ด้านนักศึกษาที่จบการศึกษา และด้านการเปิดเสรีการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น ผลของปัจจัยเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดความแตกต่างของการบริหารความเสี่ยงระหว่างกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้ 1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3. ความเสี่ยงด้านการเงิน 4. ความเสี่ยงด้านการปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 5. ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา คือ 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ 3) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์จำนวนความเสี่ยงในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนความเสี่ยงมากที่สุด จำนวน 48 ความเสี่ยง เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 กลุ่มสาขาวิชา

ทั้งนี้ การที่กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวนความเสี่ยงมากที่สุด ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงระบบการควบคุมภายในขององค์กร เพราะการที่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีแสดงให้เห็นว่า องค์กรมีระบบการบริหารจัดการ หรือการบริหารงานมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การเตรียมพร้อมแผนรองรับก่อนที่จะเกิดขึ้นย่อมดีกว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาด ไม่ทันต่อเหตุการณ์ เกิดความล้มเหลว เป็นต้น ซึ่งปัจจัยความสำเร็จของการจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูง
2. การมีทีมงานที่เข้าใจระบบ และช่วยขับเคลื่อนระบบให้ทั่วองค์กร
3. การเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงเข้ากับโครงสร้างระบบงานเดิม

4. การนำการบริหารความเสี่ยงไปเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงโอกาส ตลอดจนการปรับปรุงระบบงาน
5. สร้างตัวชี้วัดที่ชัดเจน และการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ขององค์กร
6. การสื่อสารถึงผลสัมฤทธิ์ และประสิทธิผลให้ทั่วองค์กร

ทั้งนี้องค์กรอาจจะมีข้อจำกัด ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยงไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เช่น การตัดสินใจของผู้บริหาร โดยใช้ดุลยพินิจผิดพลาด การทุจริตในหน่วยงาน ในกรณีบุคคลในหน่วยงานร่วมมือกัน การปฏิบัติงานของบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามระบบการบริหารความเสี่ยง การสรรหาเลือกบุคคลมาปฏิบัติงานไม่ตรงกับสายงาน เหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก และการมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่จัดหาได้ เป็นต้น ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายใน เพื่อที่จะช่วยลดหรือควบคุมความเสี่ยงไม่ให้เกิดหรือเกิดน้อยที่สุด นั้นแสดงถึงความมีประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการในองค์กร

2. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการศึกษาถึงปัจจัยความเสี่ยงโดยรวม กล่าวคือ ไม่ได้เน้นเฉพาะเจาะจงความเสี่ยงด้านใดด้านหนึ่ง แต่จะศึกษาภาพรวมของระดับความเสี่ยงและความแตกต่างของการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเน้นตามแผนพัฒนาฯ ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์หลายด้านที่เป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ หนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การแสดงหารายได้เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารความเสี่ยงจึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยบริหารจัดการ เชิงปฏิบัติการแก่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เพราะอย่างไรก็ตาม การที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืนได้นั้น แผนและกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ย่อมนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จิราพร สุเมธีประสิทธิ์. (2552). *องค์ประกอบจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงครบวงจร*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <https://chirapon.wordpress.com/tag/risk-erm-risk-terms>
- จิราพร สุเมธีประสิทธิ์, มัทธนา พิพิธเนาวรัตน์ และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556). *การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: McGraw-Hill Education.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). *การบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ณัชชัญญา ปัทมทัตตานนท์. (2553). *การจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- นิรันดร์ จันทร์สวัสดิ์. (2551). *การบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: สุตรไฟศาล.
- นิตยา ลำเกาพงค์. (2555). *การศึกษารiskในการบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2537). *การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เซนทรัล เอ็กเพรส.
- ปิยนุช จันทร์ตรี. (2555). *การวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงที่มีผลต่อผลประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในธุรกิจอะไหล่รถยนต์*. (การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิสมัย ยลภักตร์. (2554). *การบริหารความเสี่ยงของคณะพยาบาลศาสตร์*. (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2554). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนสิชา แสงวิง. (2553). *การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐ ศ า ส ต ร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันวิสาข์ พวงมะลิ (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO กรณีศึกษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี*. (การค้นคว้าแบบอิสระ บัณฑิต มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2552). *การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2553). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักงานสภามหาวิทยาลัย. (2560). *แนวทางการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้น 27 มีนาคม 2560, จาก <http://www.council.cmu.ac.th/th/cmu-rm-guide>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. (2560). *การควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO*. สืบค้น 28 มีนาคม 2560, จาก http://rama4.mahidol.ac.th/risk_mgt/
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *รายงานผลการปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2556*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมธา สุวรรณสาร. (2552). *การระบุปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อองค์กร*. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.itgthailand.com>
- เมธา สุวรรณสาร. (2555). *แนวทาง/กรอบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร*. สืบค้น 31 มีนาคม 2560, จาก <http://www.itgthailand.com/tag/>

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2558). *PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง*. สืบค้น 26 มีนาคม 2560, <http://www.ftpi.or.th/2015/2125>

สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน. (2552). *แนวทางการจัดวางระบบการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายใน*. กรุงเทพฯ:สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.

สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน. (2544). *ระเบียบคณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ:สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2558). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงการควบคุมภายในและธรรมาภิบาล*. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการและบริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่* สืบค้น 04 เมษายน 2560, จาก <http://mis.cmu.ac.th/cmumis/mainemployeelogin.html>

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2550). *ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการแบ่งกลุ่มสาขาวิชา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่:สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.